

Nota Bene 5

Tablets, digibord en begrijpend lezen

De didactische (on)mogelijkheden van de inzet van devices bij begrijpend lezen

In het PISA-onderzoek naar digitale vaardigheden dat verscheen in september 2015 werd geconcludeerd dat landen die fors geïnvesteerd hebben in ICT voor hun onderwijs geen aanwijsbare verbetering boekten bij begrijpend lezen. Toch kunnen bijvoorbeeld het digibord en tablets wel degelijk het leesonderwijs verbeteren. Maar hoe dan? Hoe zet u het digibord en tablets effectief in bij begrijpend leesonderwijs?

Wanneer u uw begrijpend leesonderwijs wilt verbeteren, neem het dan eens kritisch onder de loep en let op de volgende punten:

- Zorg voor betekenisvolle contexten: gebruik aansprekende teksten, en sluit aan bij de actualiteit of een vakles);
- Leer uw leerlingen om actief te lezen: laat ze tijdens het lezen verbanden leggen met voorkennis, het eigen tekstbegrip monitoren en leer ze leesstrategieën inzetten;
- Geef als leesexpert het juiste voorbeeld. 'Model' hardop denkend hoe u een tekst aan de hand van een leesstrategie aanpakt. Goed voorbeeldgedrag, 'modeling', is belangrijk bij het aanleren van strategieën;
- Teksten moeten passen bij het ontwikkelingsniveau van de leerling;
- Leerlingen moeten gelegenheid krijgen de vaardigheid bij verschillende teksten toe te passen en daar feedback op te krijgen;
- Samenwerken biedt gelegenheid tot oefenen en leerlingen kunnen leren van elkaar.

Nu het digibord gemeengoed is geworden en tablets steeds vaker in de klas te zien zijn, is het zinvol na te gaan hoe we deze het beste in kunnen zetten bij het begrijpend lezen binnen het directe-instructiemodel.

Inzet binnen het directe instructiemodel

Allereerst het startmoment van de **klassikale introductie**. Het is belangrijk dat leerlingen hier 100% aandacht hebben voor de leerkracht. Hier is de inzet van het digibord zeer bruikbaar. Als er tablets worden ingezet, zijn die op dit moment van de les nog niet in gebruik. De leerkracht maakt het lesdoel visueel, bijvoorbeeld met een pictogram of symbool. Bij sommige methoden kan de voorkennis van de strategie getest worden middels een klassikaal-werkentool.

Bij sommige lessen is het wenselijk om op dit moment voorkennis op te halen door middel van een passend filmpje over de inhoud. Natuurlijk doe je dit niet als als het lesdoel is om vragen te leren stellen of onduidelijkheden op te helderen (die hebben ze dan door het zien van het filmpje namelijk niet meer). Zeker als er een mogelijkheid is tot voorspellen van de

inhoud zoals met de digibordtool van Nieuwsbegrip, komt het filmpje nooit voor het voorspellen.

Hierna volgt de **instructie inclusief modellen**. Bij verschillende methoden zijn er digitale mogelijkheden om de instructie met het modellen te ondersteunen op het digibord. Dit kan met digibordapplicaties van het voorspellen en andere strategieën, of strategiefilmpjes. Er worden veel instructietools geboden: Prowise (lessen maken), Leskompas (bronnen zoeken), Gynzy. Let bij het modellen op dat de instructie zich richt op het niveau van de leerlingen, dit kan soms afwijken van het niveau van de aangeboden instructiefilmpjes. Let er ook op dat de instructie zich richt op het *doel* van de les. De verleiding kan groot zijn om los van de moeilijkheden die de tekst biedt alleen de inhoud te bespreken

In deze fase kunnen de betere leerlingen al in groepjes aan de slag met actief lezen op hun tablet. Zij hebben geen instructie meer nodig over de strategie.

Hierna volgt de lesfase waarin het grootste deel van de leerlingen aan de slag kan met het **actief lezen** van de tekst. Dit kan eventueel met inzet van tablets waarop de tekst te lezen is. Leerlingen zetten dus hun tablets pas aan op het moment dat ze niet meer hoeven luisteren naar de instructie van de leerkracht. In deze fase werken leerlingen samen. Ze lezen om en om een deel van de tekst en bespreken de inhoud. Dit beslaat de meeste tijd. Het maken van opdrachten is in deze fase van de les ondersteunend, en zeker niet het hoofddoel. Omdat actief lezen effectiever is met onderstrepen van moeilijke woorden/belangrijke woorden/verwijswoorden (afhankelijk van het doel van de les), is het belangrijk te onderzoeken hoe dit op de tablet werkt. Gebruik bijvoorbeeld Word of Polaris voor openen van de Word-documenten of Goodreader voor de pdf-versie. Als dit niet mogelijk is, overweeg dan te werken met geprinte teksten.

Na het actief lezen maken de leerlingen (een deel van) de opdrachten. Hoe effectief de leerlingen dit doen kan met real-time data feedback (zoals bij Snappet) worden gecontroleerd, en hiermee kunnen leerlingen op maat worden geholpen.

De leerkracht maakt tijdens de les **feedback**rondes bij de actief lezende leerlingen, en houdt zeker bij het werken met tablets in de gaten of leerlingen wel samenwerken.

Bij de **verlengde instructie** biedt de inzet van het digibord met modeling meerwaarde. Ook is het met programma's als Kurzweil mogelijk de tekst voor te laten lezen bij leerlingen die dit nodig hebben vanwege dyslexie.

Bij de **afsluiting** van de les is het belangrijk terug te komen op het resultaat én op het proces. Bij sommige programma's is het mogelijk de resultaten van de hele klas op het digibord te tonen zodat inzichtelijk wordt hoe de leerlingen de opdrachten hebben gemaakt. De leerkracht komt altijd terug op het doel van de les, en laat eventueel ook een leerling voordoen hoe hij aan een antwoord is gekomen.

Het belangrijkste om te onthouden is: de inzet van digitale hulpmiddelen als digiborden en tablets zijn geen doel op zich, maar een middel om de leerkracht te ondersteunen waar nodig.

Tekst: Yvet van Noordt, adviseur Nieuwsbegrip

Reageren? nieuwsbegrip@cedgroep.nl, Twitter: @nieuwsbegrip

Eerder verschenen Nota Bene:

Nota Bene no 4: Begrijpend lezen en Teach Like a Champion

Nota Bene no 3: Begrijpend lezen en het werkgeheugen

Nota Bene no 2: Leesmotivatie en leesplezier bevorderen in uw klas

Nota Bene no 1: Zeven richtlijnen voor goed schrijfonderwijs in groep 5-8

Alle Nota Benes vindt u op www.nieuwsbegrip.nl/nieuws-agenda/overzicht